

**SEMNIIFICAȚIA SINTAGMEI „CE NU I SE CUVIN”
DIN DISPOZIȚIILE art.333 ȘI 334 COD PENAL**

Cristian BRÎNZA

În art.333 și 334 Cod penal se prevede că mituitorul promite, oferă sau dă mituitului bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin mituitului. Caracterul necuvenit al mitei în sectorul privat este relevat nu doar în aceste articole, dar și în normele cu vocație internațională care au servit ca model pentru adoptarea art.333 și 334 Cod penal. Astfel, sintagma „avantaj necuvenit” este utilizată în: art.7 și 8 ale Convenției penale cu privire la corupție, adoptată de Consiliul European la 27.01.1999; art.2 al Convenției civile cu privire la corupție, adoptată de Consiliul European la 04.11.1999. Sintagma „folos necuvenit” este folosită în: art.21 al Convenției Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la 31.10.2003; art.2-4 ale Protocolului adițional la Convenția penală privind corupția, semnat la 15.05.2003.

Pentru a percepe semnificația acestor sintagme, este util să apelăm la actele de interpretare oficială a normelor cu vocație internațională sus-menționate. De exemplu, în Raportul explicativ al Convenției penale cu privire la corupție, în pct.37, se explică: „Avantajele necuvenite date sunt, de obicei, de natură economică, dar pot fi, de asemenea, de natură nematerială. Important e faptul că făptuitorul (sau orice altă persoană, de exemplu, o rudă) ajunge să aibă o poziție mai bună decât cea pe care a avut-o înainte de comiterea infracțiunii, și că

făptuitorul nu are dreptul la prestație” [1]. În Raportul explicativ al Protocolului adițional la Convenția penală privind corupția, în pct.25, explicația este următoarea: „Ceea ce constituie folos «necuvénit» va avea o importanță cardinală în transpunerea protocolului în legislația națională. «Necuvénit» în sensul protocolului, precum și al Convenției, ar trebui interpretat ca ceva pe care destinatarul nu are dreptul în mod legal să-l accepte sau să-l primească. În viziunea autorilor Protocolului, adjectivul „necuvénit” nu se referă la avantajele permise de lege sau de regulile administrative, precum și la darurile minime, la darurile de valoare foarte mică sau la darurile acceptabile din punct de vedere social” [2].

Din ambele texte explicative reproduse mai sus, rezultă că bunurile, serviciile, privilegiile sau avantajele sub orice formă, nu i se cuvin mituitului atunci când: 1) lipsește o prevedere de lege (în sensul larg al cuvântului) care i-ar permite acestuia să pretindă, să accepte sau să primească remunerația respectivă; 2) ameliorarea situației mituitului se datorează pretinderii, acceptării sau primirii de către acesta a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă. O astfel de concluzie derivă și din analiza definiției noțiunii „avantaj necuvénit”, formulată în art.2 al Legii cu privire la prevenirea și combaterea corupției, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 25.04.2008. Conform acestei definiții, „avantaj necuvénit” înseamnă „servicii, privilegiile, favoruri, scutiri de obligații și alte foloase care ameliorează nemeritat situația în raport cu aceea pe care persoana o avușese înainte de comiterii actului de corupție sau faptului de comportament corupțional”. În această definiție cuvântul „nemeritat” poate avea doar înțelesul de „nedatorat legalmente”. Or, în cadrul raporturilor de serviciu, meritele pot fi apreciate și remunerate doar în baza legii. În contextul acestor raporturi, a merita înseamnă a fi în drept să obții ceva în conformitate cu cele înfăptuite. Un drept poate apărea doar în baza legii.

Confirmarea acestui fapt o găsim în Decizia Curții Constituționale a României referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.132 din Legea nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, nr.400 din 15.06.2016: „Noțiunea de

folos necuvenit utilizată de legiuitor nu are un caracter echivoc, întrucât își are explicațiile doctrinare conturate de-a lungul anilor și reflectă faptul că folosul astfel obținut este «legal nedatorat», are caracter de retribuție, constituind o plată ori răsplată în vederea determinării unui act explicit, un contraechivalent al conduitei lipsite de probitate al subiectului activ al infracțiunilor de abuz în serviciu ori de uzurpare a funcției. De altfel, câtă vreme *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*, atunci folosul presupune orice avantaje patrimoniale, bunuri, comisioane, împrumuturi, premii, prestații de servicii în mod gratuit, angajarea, promovarea în serviciu, dar și avantaje nepatrimoniale, cu condiția ca acestea să fie legal nedatorate”.

În contextul examinat, apare următoarea întrebare: care trebuie să fie calificarea, dacă remunerația pretinsă, acceptată sau primită este legal datorată persoanei în cauză, care încalcă modul de pretindere, acceptare sau primire a remunerației ce i se cuvine?

Răspunsul la această întrebare se conturează în Decizia Curții Constituționale a României cu privire la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.I pct.5 și art.II pct.3 din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative și a articolului unic din Legea pentru modificarea art.253¹ Cod penal nr.2 din 15.01.2014: „În alin.(1) al art.253¹ din Codul penal, noile dispoziții introduc sintagma «folos material necuvenit». Însă, prevederea condiției caracterului necuvenit al folosului material obținut este lipsită de fundament, în raport cu obiectul juridic special al acestei infracțiuni, respectiv relațiile sociale referitoare la buna desfășurare a activității de serviciu, activitate care nu se poate realiza în condițiile îndeplinirii unor acte cu încălcarea principiilor imparțialității, integrității, transparenței deciziei și supremației interesului public în exercitarea demnităților și funcțiilor publice. Astfel, conflictul de interese nu poate presupune doar obținerea unor foloase materiale necuvenite, ci obținerea oricărui tip de folos, întrucât incriminarea nu urmărește sancționarea unor situații în care sunt încălcate normele legale care conferă temei și justificare obținerii unor foloase materiale, ci a situațiilor în care exercitarea imparțială a atribuțiilor de serviciu ale funcționarului public ar putea fi afectată”.

Nu există niciun act al Curții Constituționale a Republicii Moldova în care s-ar pune la îndoială caracterul obligatoriu al necuvenirii remunerației promise, oferite sau date subiectului infracțiunilor prevăzute la art.333 Cod penal. Un astfel de act nici nu ar putea să existe odată ce, potrivit normelor cu vocație internațională care au servit ca model pentru adoptarea art.333 și 334 Cod penal, în aceste articole sunt incriminate fapte care încalcă normele legale ce conferă temei și justificare obținerii de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă.

Pentru analiza de față prezintă interes și explicația din pct.2 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infracțiunile de corupție nr.11 din 22.12.2014: „Este important ca remunerația să nu i se cuvină persoanei publice, persoanei publice străine, funcționarului internațional, persoanei cu funcție de demnitate publică (în continuare – corupt), adică nu-i este legal datorată. Dacă persoana publică, persoana publică străină, funcționarul internațional, persoana cu funcție de demnitate publică este îndreptățită de a pretinde, accepta sau primi bunuri, servicii, privilegii, avantaje, oferte ori promisiuni, sub orice formă, atunci art.324 CP nu se va reține la încadrare”.

Luând în considerare această explicație a instanței supreme, ajungem la concluzia următoare: dacă remunerația este legal datorată persoanei care o pretinde, o acceptă sau o primește, persoana în cauză încalcând modul de pretindere, acceptare sau primire a remunerației, nu pot fi aplicate art.333 și 334 Cod penal. În asemenea cazuri, bunurile, serviciile, privilegiile sau avantajele sub orice formă i se cuvin celui care le pretinde, le acceptă sau le primește. Deci, lipsește obiectul material sau imaterial al infracțiunilor prevăzute la art.333 și 334 Cod penal. Bunurile, serviciile, privilegiile sau avantajele sub orice formă, care i se cuvin făptuitorului, pot constitui obiectul material sau imaterial al faptelor prevăzute la art.335 Cod penal sau la art.312 Codul contravențional. De bună seamă, în astfel de cazuri, condiția iminentă este ca făptuitorul, care încalcă modul de pretindere, acceptare sau primire a remunerației care i se cuvine, să-și folosească intenționat situația de serviciu.

Referințe:

1. Explanatory Report to the Criminal Law Convention on Corruption. [Accesat 26.05.2019] Disponibil: <https://rm.coe.int/16800cce441999>
2. Explanatory Report to the Additional Protocol to the Criminal Law Convention on Corruption. [Accesat 26.05.2019] Disponibil: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d380c>